

Citation: Bağcı, H. & Arabacı, S. M. (2019), Finansal Okuryazarlık Düzeyinin ve Finansal Okuryazarlığı Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi, BMIJ, (2019), 7(3): 68-88
doi:<http://dx.doi.org/10.15295/bmij.v7i3.1232>

FINANSAL OKURYAZARLIK DÜZEYİNİN VE FINANSAL OKURYAZARLIĞI ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN BELİRLENMESİ

Haşim BAĞCI¹

Sefa Mert ARABACI²

Received Date (Başvuru Tarihi): 22/06/2019

Accepted Date (Kabul Tarihi): 17/08/2019

Published Date (Yayın Tarihi): 10/09/2019

ÖZ

Finansal okuryazarlık, insanların günlük hayattaki temel bütçelerini oluşturmalarında ve yatırım kararlarında etkin kararlar verilmesini sağlamaktadır. Etkin kararlar verilmesiyle hem bireyin hem toplumun hem de ülkenin kalkınmasına destek olunmaktadır. Bu sebeplerden dolayı finansal okuryazarlık dünyadaki tüm toplumlara hitap etmektedir. Ayrıca finansal okuryazarlıkla birlikte bilinen finansal araç çeşitliliği artmaktadır. Bu çalışmada Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlıklarının hangi faktörlerden etkilendikleri incelenmiştir. Ayrıca Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'ndeki öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri incelenmiştir. Araştırma sonucunda; öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyinin oldukça düşük olduğu hatta bunun altında matematiksel sorunların yattığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyesinin genellikle internet kaynaklarından ulaştığı bilgilerden ibaret olduğu belirlenmiştir. Ayrıca finansal okuryazarlık düzeyinin; ailenin geliri, babanın mesleği, kredi kartına sahip olma, kredi kartı limiti, kredi kartının asgari tutarını ödeyebilme, gelir-gider düzeyi, temel finans bilgisi, finansal okuryazarlık eğitimi, hangi finansal araçlara hangi bilgi kaynakları kullanılarak yatırım yapıldığı ve finansal okuryazarlık yeterliliği faktörlerinden etkilendiği tespit edilmiştir. Bu çalışma mikro düzeyde gerçekleştirilmiş olsa da elde edilen sonuçların büyük bir çoğunluğu makro düzeyde de toplumu etkilemektedir.

Anahtar Kelimeler: Finansal Okuryazarlık, Finansal Okuryazarlık Düzeyi, Finansal Okuryazarlığı Etkileyen Faktörler, Makroekonomik-Mikroekonomik Etkenler

JEL Kodları: G11, G40, G41

DETERMINATION OF FINANCIAL LITERACY LEVEL AND FACTORS AFFECTING FINANCIAL LITERACY

ABSTRACT

Financial literacy ensures that people make basic decisions in daily life and make effective decisions in investment decisions. Effective decisions are made to support the development of both the individual and society as well as the country. For these reasons, financial literacy addresses all societies in the world. In addition, the variety of financial instruments known with financial literacy is increasing. In this study, the factors affecting the financial literacy of the students studying at Aksaray University Faculty of Economics and Administrative Sciences were examined. Moreover, financial literacy levels of students in Aksaray University Faculty of Economics and Administrative Sciences were examined. As a result of the research; It is determined that students' financial

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Aksaray Üniversitesi, hasimbagci1907@hotmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-5828-2050>

² Aksaray Üniversitesi İktisat Mezunu, sefarabaci@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-2400-9950>

literacy level is quite low or even mathematical problems are found below. It was determined that the level of financial literacy of the students consisted mostly of information obtained from internet sources. In addition; the level of financial literacy; family income, father's occupation, having a credit card, credit card limit, paying the minimum amount of credit card, income-expenditure level, basic financial information, financial literacy education, which financial resources are invested by which sources of information and financial literacy adequacy factors It was. Although this study was carried out at the micro level, the majority of the results obtained affect the society at the macro level.

Keywords: *Financial Literacy, Financial Literacy Level, Factors Affecting Financial Literacy, Macroeconomic-Microeconomic Factors*

JEL Codes: *G11, G40, G41*

1. GİRİŞ

İnsanoğlu, hayatını kolaylaştırmak için birçok ödeme mekanizması geliştirmiştir. Günümüzde kullanılan ödeme araçlarından biri de kredi kartlarıdır. Aslında bir ödeme aracı olarak doğru ve yerinde kullanıldığında faydalı işlere yarayabilecek olan kredi kartları; artık insanın doğası gereği isteklerin hemen elde edilmesinden kaynaklı olarak gelecekteki kazancımızı bugünden harcama güdüsü nedeniyle borçlanarak harcama yapmaktadır. Bu durumun kontrolü kaybedildiğinde; kişi, altından kalkamayacağı bir borç yüküyle karşı karşıya kalacaktır. Ancak yine de bireyler, özellikle ekonomik ve finansal kriz zamanlarında harcamalarını azaltmak yerine alışkanlıklarından vazgeçmeyerek, gelirinin yetmediği yerde borçlanarak harcama yapmaya devam etmektedir. Ekonomik ve finansal krizler; bireylerin hayat kalitelerinde, çalışma ortamlarında, refah seviyelerinde, çalışanların verimliliğini azaltma gibi psikolojik ve fiziksel sağlığı üzerinde olumsuz etkiler yaratabilmektedir. Bu çerçeveden bakıldığında; konunun sadece ekonomik-finansal problem olmadığı ve ardında yatan sosyolojik sorunları da barındırdığı görülmektedir (Godfrey, 2006: 21-23; Kaya, 2009: 120-130; Taft vd., 2013: 63).

İnsanların mevcut yaşamında belirli bir düzeyde refah düzeyine ulaşmak, gelecekte iyi bir hayat standardına sahip olmak, ekstrem durumlar ile karşılaştığında kullanmak veya yatırım yapmak için tasarruf etmesi gerekmektedir. Çünkü gelirinden ayırdığı tasarruf miktarı ile ailesini hastalık, kaza, işsizlik gibi beklenmedik durumlarda finansal anlamda koruyabilmektedir. Ayrıca bir ailenin gelirini, kredi kartını ve diğer finansal araçları rasyonel biçimde kullanması, harcamalarını planlı ve sistemli biçimde yapması finansal krizler ile mücadele etme konusunda hane halklarını avantajlı konuma getirmektedir (Gutter vd. 2012: 86-88; Başaran vd., 2012: 68).

Dünyadaki ekonomik ve finansal krizler, finansal okuryazarlık kavramını doğurmuştur. Finansal okuryazarlık; toplumdaki finansal bilgi ve bilincin, tasarruf alışkanlıkları üzerinde

önemli rolü olan ve dünyanın da gündeminde artarak yer edinen bir kavramdır. Finansal bilgiye sahip ülkelerde tasarruf oranının arttığı görülmektedir. Krizlerden ders çıkaran ülkeler finansal okuryazarlığı bir kamu politikası haline getirerek bu konuda eğitimler vermektedir (Taylor ve Wagland, 2013: 70; Alkaya ve Yağlı, 2015: 586).

Finansal okuryazarlık; ailelerin refah düzeylerini iyileştirmede yardımcı olacak bilgiye sahip olma, öğrenilen bu bilgi ile gelir ve giderlerini nasıl yönetecekleri biçiminde ifade edilmektedir (Şahin ve Barış, 2017: 78). Finansal okuryazarlık kavramıyla ilgili literatürde birçok tanımlama mevcuttur:

➤ OECD'ye göre; birey ve toplumun finansal refahının iyileştirilmesi amacıyla iktisadi hayata katılımın sağlanması ve bir takım durumlarda etkin karar verebilmek için gereken uygulama becerisi ve motivasyonu olarak ifade edilmiştir.

➤ Lusardi ve Mitchell (2014) finansal okuryazarlığı; finansal anlamda plan yapma, servet birikimi, tasarruf, borçlanma ve emeklilik gibi konularda kararlar alabilen ve bu bilgiye sahip kişilerde bulunan finansal karar alma süreci olarak tanımlamıştır.

➤ Mahdzan ve Tabiani (2013)'e göre; finansal okuryazarlık bilgisi edinmiş kişilerin, paralarını nasıl yönetecekleri ve finans kurumlarının nasıl işlediği hakkında bilgi sahibi olan bireylerdir.

➤ Remund (2010)'a göre; bireyin harcama, tasarruf, bütçe, borç alma, yatırım gibi temel finansal kavramları anlama derecesi ve kısa-uzun vadeli planları kontrol etme yeteneğidir.

➤ Huston (2010)'a göre; bireyin finansal okuryazarlık bilgisini ne kadar anladığı ve bu bilgiyi ne kadar iyi uygulayabildiğidir.

➤ Klinsky (2009) finansal okuryazarlığın; 3 değişkenden oluştuğunu ve bu değişkenlerin: nakit ve para iadesi, fiyat mekanizması ve enflasyon ile kişisel veya aile bütçesinin idaresi olduğunu vurgulamıştır.

➤ Mandell (2006)'da; finansal okuryazarlık bilgisinin eksikliğinin finansal piyasaların düzenini bozabileceğini; bu nedenle finansal okuryazarlığın, bireylerin önemli kararları için en doğru sonucu verebilecek düzeyde bilgiye sahip olması olduğunu ifade etmiştir.

➤ Mason ve Wilson (2000) finansal okuryazarlığı; bireyin ani finansal kararların ardından sahip olduğu gerekli bilgi ve değerlendirme potansiyeliyle birlikte doğru karar alabilme yeteneği olarak tanımlamıştır.

Finansal okuryazarlık ile ilgili tanımlamaların hemen hemen hepsinde: finansal terimler ile ilgili bilgi, finansal terimler ile ilgili iletişim kurabilme yeteneği, kişisel finans yönetimi becerisi, uygun finansal karar verme becerisi ve gelecekteki finansal ihtiyaçlar için planlama yapma davranışı yer almaktadır (Remund, 2010: 279).

Bu araştırmada; finans eğitimi alan öğrencilerin, finansal karar alma konusunda ne derece başarılı oldukları, finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi, finans eğitiminin finansal okuryazarlık düzeyini artırıp arttırmadığı ve finansal okuryazarlığı etkileyen faktörler tespit edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca öğrencilerin finansal bilgi seviyelerinin başarılı finansal kararlar almada yeterli olup olmadığı incelenmiştir.

2. FİNANSAL OKURYAZARLIK DÜZEYİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Finansal okuryazarlık seviyesi ve finansal yatırım kararları kişiden kişiye değişmektedir. Değişimde eğitim, psikoloji, maddi durum vb. birçok faktör etkili olmaktadır. Bu faktörler (Wyckoff, 1969; Lewellen vd., 1977: 293; Penman, 1987: 199; Harrington, 1987; Ceylan ve Korkmaz, 1995: 118; Connolly, 1997: 26; Bodie vd., 1998: 119; Güneş ve Saltoğlu, 1998: 13-14; Nofsinger, 2005: 10-11):

2.1. Demografik Faktörler

Finansal okuryazarlık düzeyi yatırımcının yaşına, cinsiyetine ve eğitim düzeyine göre farklılaşmaktadır. Yapılan araştırmalarda; gençlerin riskli yatırım araçlarını tercih ettikleri yaşlıların ise riski sevmedikleri görülmektedir, ayrıca erkeklerin kadınlara göre daha fazla risk aldıkları da tespit edilmiştir.

2.2. Finansal Faktörler

Yatırımcılar yapmış oldukları yatırımı koruyarak bu yatırımdan kazanç sağlamak isterler. Ancak enflasyon dolayısıyla yatırım veya sermayenin kaybedilme riski söz konusudur. Bu nedenle yatırım yapılan varlığın değer artışına dikkat etmek gerekmektedir.

2.3. Yatırım Danışmanlarının Davranışları

Yatırımcıları alım-satıma yönlendiren aracı kurumlar veya yatırım danışmanlarıdır. Çünkü al-sat konusunda ilk girişimi yaparak alıcıyı teşvik etmektedirler.

2.4. Şirket Haberleri

İşletmeler firmalarıyla ilgilenen yatırımcılara haberleri duyururken haftanın günlerine göre hareket etmektedir. Olumsuz, kötü haberleri Cuma günü borsa kapandığında

bildirmektedir; ancak olumlu, pozitif haberleri ise haftaiçi duyurmaktadır. Bunun temel nedeni ise yatırımcıların almış oldukları negatif haberlerin şokunun haftasonu azalacağı düşüncesidir.

2.5. Psikolojik Faktörler

Bireylerin psikolojik yapısı karar almada oldukça önemlidir. Psikolojik yapıyı; heyecan, duygu gibi etkenler yönlendirmektedir. Örneğin; riski seven, riske kayıtsız kalan ve riski sevmeyen (risk almayan) olmak üzere üç tip yatırımcı vardır. Bu yatırımcılar risk düzeylerine göre yatırım tercihinde bulunmaktadır.

2.6. Yatırım Ufku

Yatırım ufku, yatırım tarihinin yeniden düzenlenmesi ve planlanmasıdır. Örneğin; bir öğrencinin almış olduğu burs belli bir süreyi kapsamaktadır. Ancak derslerindeki başarısızlıktan dolayı burs kesildiğinde ve ardından not ortalaması yükseldiğinde tekrar bursun açılması yatırım ufkuudur. Ayrıca bankaya yatırılan bir miktar paranın vade tarihi ile ihtiyaç duyulan nakit miktarı ile aynı döneme geldiğinde o yatırım aracı daha çekici hale gelmektedir.

2.7. Volatilité

Volatilité; oynaklık anlamına gelen ve finansal varlıkların fiyatlarındaki anlık artış veya azalışları göstermektedir. Volatilité artışı, riski arttırıp piyasaları negatif yönde etkilerken, yatırımcı için ise likiditeyi arttırıp yüksek kazanç sağlamaktadır.

2.8. Yatırımcı Psikolojisi

Psikologlar, insanların aşırı güven sahibi olmalarının, sahip oldukları bilgilerini abartarak olduğundan daha yüksek gösterdiklerini ve karşılaştıkları riskleri de küçümsediklerini ifade etmişlerdir. Aşırı güven sonucunda; hatalı ve yanlış bir karar alınması sonucu doğmakta ve bu sonuç yapılan yatırımın değerini düşürmektedir.

Finansal okuryazarlığı etkileyen faktörler aynı zamanda kişinin finansal anlamda bilgili olmasına bağlıdır. Finansal bilgi adı verilen kavram, finansal okuryazarlığın belirlenmesinde yardımcı etkindir. Bireyler, ekonomik kararlar verecekleri zaman ya da finansal anlamda sıkıntıya düştüklerinde finansal bilgiye ihtiyaç duymaktadır. Finans okuryazarlığı hakkında bilgi sahibi olan kişi; gelir-gider, sigorta, tasarruf, yatırım, enflasyon, faiz gibi temel finans araçları hakkında bilgi sahibidir. Finansal bilgi; makroekonomik düzeyde finansal bilgi ve mikroekonomik düzeyde finansal bilgi olarak ikiye ayrılmaktadır. Makroekonomik finansal bilgi; ekonomiyle ilgili; dış ticaret açığı, üretim, tüketim, yatırım, istihdam, gelir gibi tüm başlıkları içermektedir. Mikroekonomik finansal bilgi ise ekonomide var olan işletmeler ve

toplumu oluşturan bireyler ve ailelerin bütçelerini etkileyen ya da gelecekte etkilemesi muhtemel kavramlardır (Alkaya ve Yağlı, 2015: 587).

3. FİNANSAL OKURYAZARLIĞIN MAKROEKONOMİK ETKİLERİ

Finansal okuryazarlık bilgisi uzun vadede bireyin refah düzeyini artırmaktadır. Finansal okuryazar olan eğitimli bireyler karmaşık hale gelen finansal piyasaların verimli şekilde devam etmesine yardımcı olmaktadır. Finansal okuryazar olan bireyler, kendilerinden daha az finansal okuryazarlık bilgisi olan bireylere göre tasarrufa daha çok yatkındırlar. Artan finansal okuryazarlık bilgisi ile birleşen tasarruf artışları hem yatırım seviyeleri hem de ekonomik büyüme üzerinde olumlu ve pozitif etkiler meydana getirmektedir. Finansal okuryazarlık eğitimi yeterli düzeyde olan bireylerin, dış etkenlere zamanından önce ya da aşırı tepki verme ihtimalleri düşüktür, çünkü ülkelerindeki piyasa koşullarını iyi bildikleri için piyasadaki sarsıntıları minimize etme yetenekleri vardır. Ayrıca finansal okuryazarlık düzeyini artırma konusunda merkez bankalarının da aktif olması gereklidir. Dünyada Amerika ve İngiliz Merkez Bankaları finansal okuryazarlık eğitimini teşvik etmek için finansal kurum ve sivil toplum örgütleri ile ortak çalışmaktadır. Finansal okuryazarlığı teşvik etmenin en temel nedeni ise hem önemini vurgulamak hem de yerel tüketici farkındalığını arttırmaktır. Bu sayede daha çok finansal okuryazarlık bilgisine sahip gençler kredi kartı hesaplarını daha iyi yönetme, çalışan kişiler daha çok tasarruf yapma ve emeklilik planlarına yatırım için borçlarını azaltma konusunda bir adım daha ilerleme kazanacaklardır (OECD, 2005: 35-38, 65; Willis, 2008: 2).

4. LİTERATÜR İNCELEMESİ

Finansal okuryazarlık; sağlam bir temele oturtulmaya çalışılan bir kavram olarak finans literatüründe yerini almaya başlamıştır. Finansal okuryazarlıkla ilgili gerçekleştirilen çalışmalar genellikle son 10 yılı kapsamaktadır.

Solomon, Nhete & Sithole (2018) gelişmiş ülkeler ve gelişmekte olan ülkelerde refahın olumsuz yönde etkilenmesinin öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin düşük olmasından kaynaklandığını saptamışlardır. Yapılan çalışmada Botswana ülkesinde ortaokul seviyesindeki ders müfredatı incelenmiştir. İnceleme sonucunda; ortaokul öğrencilerine bireysel finansal okuryazarlık eğitiminin verilmesinin gerekli olduğu tespit edilmiş ve mevcut müfredat ve iş alanları ihtiyacı karşılayamadığı için ortaokul müfredatına zorunlu olarak finansal okuryazarlık dersinin eklenilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Kim, Choi & Lee (2017) tarafından gerçekleştirilen çalışmada; Güney Kore'de doğup büyüyenler ve Kuzey Koreli mültecilerin finansal okuryazarlık düzeyleri araştırılmıştır. Kuzey

Korelilerin kapitalist bir sisteme dahil olduktan sonra finansal okuryazarlık düzeylerindeki değişimler incelenmiştir. Sonuçlara göre; kendi ülkelerinde finansal piyasalara katılma ve erişebilme olanakları çok kısıtlı olan Kuzey Koreli mültecilerin Güney Koreli bireylere göre finansal okuryazarlıkları daha düşüktür.

Biçer ve Altan (2016) Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencileri üzerine yapmış oldukları araştırmada; öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini harcama, tutum, algı ve ilgi gibi toplam dört boyutta incelemişlerdir. Elde edilen sonuçlarda bu dört boyut için cinsiyete göre bir farklılık tespit edilmemiştir. Algı konusunda, finansal eğitim alan öğrencilerin finansal okuryazarlık algıları; eğitim almayanlara göre daha yüksek bulunmuştur.

Bayram (2015) tarafından Anadolu Üniversitesi öğrencilerine yönelik gerçekleştirilen çalışmada; finansal okuryazarlık kavramının algılanmasıyla ilgili: düzenli olarak para biriktirme, faturaları ödemelerini geciktirmeme ve finansal kayıtları muhafaza etmeyi kapsayan sınırlı bir algı mevcuttur.

Çam ve Barut (2015) Gümüşhane Üniversitesi ön lisans öğrencileri üzerinde finansal okuryazarlık düzeyi ve davranışının incelendikleri yayınlarında; öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin düşük olduğunu saptamışlardır.

Kılıç, Ata ve Seyrek (2015) Gaziantep Üniversitesi'ndeki 12 fakültenin öğrencileri arasında yapılan finansal okuryazarlık düzeyi araştırmasında; kredi kartı ve internet bankacılığı kullanımının okuryazarlık düzeylerini etkilediği ve öğrencilerin düşük düzeyde finansal okuryazar olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre finansal okuryazarlık düzeyinin farklılaştığı ve öğrencilerin güncel finans ve bireysel bankacılık konularında yeterli bilgiye sahipken yatırım konusunda yetersiz oldukları tespit edilmiştir.

Sarıgül (2015) 407 üniversite öğrencisine uyguladığı 14 maddeden oluşan bir anket formu ile dört faktör elde ederek finansal okuryazarlık ve tutum ölçeği geliştirmiştir. Bu sayede toplumun farklı kesimlerinde bulunan grupların finansal davranış ve tutumlarının ölçülmesini sağlayan geliştirilmeye müsait bir ölçek ile alan yazınına katkıda bulunmuştur.

Lusardi ve Mitchell (2014)'e göre; finansal okuryazarlık sorularının tümüne doğru yanıt verenlerin büyük bir kısmının; Almanya ve İsviçre'de 36-50 yaş arası ve erkek, ABD ve Hollanda'da 51-65 yaş arası ve erkek olduğu saptanmıştır. Finansal okuryazarlık ve ebeveynler arasında bir bağlantı olduğu çıkarımında bulunulmuştur.

Sarıgül (2014) Konya'da bulunan üç üniversitede 1099 öğrenci ile ankete dayalı çalışma yapmıştır. Çalışmanın bulguları şu şekilde sıralanabilir: genel olarak bakıldığında öğrencilerin

finansal okuryazarlık düzeyi yetersizdir, kadınların verdiği doğru yanıt oranı erkeklere göre daha düşük seviyededir, eğitim dönemi içinde veya tatillerde bir işyerinde çalışan öğrenciler çalışmayanlara göre, İİBF gibi finansla bağlantılı derslerin yer aldığı fakülte öğrencileri diğer fakülte öğrencilerine göre daha bilgilidir.

Bacova, Conkova ve Bricova (2013) Slovakya’da 695 üniversite öğrencisi üzerinde finansal okuryazarlık ve öğrencilerin kişisel finans bilgisi hakkında yapılan anket çalışmasında; ankete katılan öğrencilerin doğru cevap verme oranı % 54 olarak tespit edilmiştir. Erkeklerin finansal okuryazarlık indeksinin kadınlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca ekonomi bölümünde okuyan öğrencilerin, bu bölümün dışında okuyan öğrencilere oranla bireysel finans konusunda daha fazla bilgiye sahip oldukları görülmüştür.

Lusardi, Mitchell ve Curto (2011) genel olarak tüm dünyada erkeklerin bayanlara göre, yüksek eğitimlilerin düşük eğitimlilere göre ve orta yaşlıların genç ve yaşlılara göre finansal okuryazarlık düzeylerinin daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Finansal okuryazarlık düzeyini ölçmeye yönelik yapılan çalışmalarda bireylerin finans alanındaki genel bilgi düzeylerinin ölçülmesinin yanı sıra belirli demografik özelliklere göre (cinsiyet, eğitim durumu, yaş vb.) okuryazarlık düzeylerinde farklılık olup olmadığı da incelenmiştir.

Lusardi ve Mitchell (2009) bireylerin finansal okuryazarlıkları ve emeklilik planları arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarında daha iyi derecede finansal bilgiye sahip bireylerin emeklilik planlaması yapmaya daha yatkın olduklarını gözlemlemişlerdir.

Danes ve Haberman (2007) ABD’de yürütülen bir çalışmada cinsiyetler arası bilgi düzeyini incelemişlerdir. Lise ve üniversite öğrencileri arasında mali konularda erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha fazla bilgiye sahip oldukları saptanmıştır.

Chen ve Volpe (2002)’ye göre; ABD’de üniversite öğrencileri arasında yapılan araştırmada, finansal okuryazarlık konusunda kadınların erkeklere oranla genellikle daha az bilgiye sahip olduğu saptanmıştır. Kadınlar aynı araştırmaya göre erkeklerden daha az öğrenme isteğine sahiptir, ayrıca kadınların kendilerine güvenleri yetersiz olarak belirlenmiştir.

5. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Bu araştırmada öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyini etkileyen faktörler ve finansal okuryazarlık düzeyi tespit edilmiştir. Araştırmanın amacı; çalışmaya katılan örneklem grubunun finansal okuryazarlık seviyesini ve finansal okuryazarlığı etkileyen faktörleri belirlemektir. Ayrıca çalışmaya katılan örneklem grubunun finansal okuryazarlığını etkileyen faktörlerini etkileyen faktörleri belirleyerek, bu faktörlerin etkilendikleri değişkenler ortaya

konmuştur. Ayrıca belirlenen faktörlerin toplumdaki genel geçerliliği konusunda tespitlerde bulunulup bu tespitlere yönelik politika önerileri sunulmuştur.

Araştırmanın örnekleme; Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde (İİBF) okuyan 250 öğrenciyi kapsamaktadır. Bu örneklem grubu rastgele seçilmiş ve öğrencilere hazırlanan online anketler yoluyla sorular internet üzerinden gönderilmiştir.

Araştırmada öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyini etkileyen faktörler parametrik testler yardımıyla belirlenmiştir. Çalışmada kullanılan ölçek geçerliliği ve güvenilirliği kanıtlanmış olan; Ergün, Şahin ve Ergün (2014), Gutnu ve Cihangir (2015) ile Danışman, Sezer ve Gümüş (2016) çalışmalarının ölçeklerinin birleşiminden oluşmaktadır.

6. BULGULAR

Analize katılan örneklem grubunun demografik dağılımı Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Örneklemin Frekans Analizi

Demografik Faktörler	Türleri	Gözlem Değerleri	
Cinsiyet	Erkek	105	
	Kadın	141	
Yaş	18-21	104	
	22-25	128	
	26-29	9	
	30+	6	
Medeni Durum	Bekar	229	
	Evli	17	
Gelir Düzeyiniz	1000-	162	
	1001-2000	45	
	2001+	33	
Sınıf	1. sınıf	25	
	2. sınıf	41	
	3. sınıf	30	
	4. sınıf	129	
Anne/Baba Eğitim Durumu	İlköğretim	293	
	Lise	114	
	Ön lisans	22	
	Lisans	55	
	Lisansüstü	7	
Anne/Baba Mesleği	Ev Hanımı	205	
	Kamu Personeli	45	
	Özel Sektör Çalışanı	144	
	Emekli	94	

Tablo 1 incelendiğinde;

➤ Örnekleme oluşturan öğrenci grubunun % 57.3'ünün kadın, % 42.7'sinin erkek olduğu görülmektedir. Öğrenci grubu kadın ağırlıklıdır.

- Öğrenci grubunun yaş dağılımı en çok 22-25 ve 18-21 yaşları arasındadır. 18-21 yaş aralığında % 42.1, 22-25 yaş aralığında % 51.8, 26-29 yaş aralığında % 3.6, 30 ve üzerinde ise % 2.4 oranında öğrenci bulunmaktadır. Öğrenciler ağırlıklı olarak 22-25 yaş aralığında bulunmaktadır.
- Medeni durum açısından çoğunluklu olarak öğrenciler bekarıdır. % 93.1 öğrenci bekar iken % 6.9 öğrenci evlidir. Bekar öğrenciler ağırlıklıdır.
- Öğrencilerin kendi gelir durumuna bakıldığında 1000 liranın altında gelir düzeyi çoktur. 1000 lira altı % 67.5, 1001-2000 lira arası % 18.8 ve 2000 lira üzeri ise % 13.8'dir. Öğrencilerin aileleri dışında gelirlerinin çok az olduğu görülmektedir.
- Ailelerin gelir durumu incelendiğinde 1001-2000 lira aralığı en çok karşılaşılan gruptur. 1000 lira altı % 5.3, 1001-2000 lira arası % 26, 2001-3000 lira arası % 23.2, 3001-4000 lira arası % 19.1, 4001-5000 lira arası % 11.8 ve 5000 lira üzeri ise % 14.6'dır. Bu tercihler, öğrencilerin ailelerin durumlarının çok iyi olmadığını ve genellikle asgari ücretle geçindiklerini göstermektedir.
- Öğrencilerin okudukları sınıflar ise ağırlıklı olarak 4. sınıftır. 1. sınıf % 11.1, 2. sınıf % 18.2, 3. sınıf % 13.3 ve 4. sınıf % 57.3'tür. Bu çalışmanın 4. sınıf ağırlıklı yapılmasının nedeni finansal anlamda temel dersleri almış olmalarıdır.
- Anne / Baba eğitim durumuna göre; genellikle ilköğretim mezunu ebeveynlerden oluşmaktadır. İlköğretim % 59.67, lise % 23.22, ön lisans % 4.48, lisans % 11.20 ve lisansüstü % 1.43'tür. Öğrencilerin ebeveynlerinin eğitim seviyeleri düşüktür.
- Anne / Baba mesleğine göre; ev hanımı anneler ve özel sektör çalışanı babalar çoğunluktadır. Ev hanımı % 42.01, kamu personeli % 9.22, özel sektör çalışanı % 29.51 ve emekli % 19.26'dır. Aile ebeveynlerinden genellikle babaların çalıştığı, annelerin ev hanımı olduğu ve tek maaş alan öğrenci aileleri bulunmaktadır.

Öğrencilerin finans alanında eğitim alıp almaması özelliklerine göre farklılık göstermektedir. Örneklem grubunun ekonomi/finans eğitimi alıp almamasının demografik faktörlere göre değişimi çapraz tablolarla incelenmiş ve Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Çapraz Tablolar

Ekonomi / Finans Eğitimi			
Demografik Faktörler	Alt Faktörleri	Evet	Hayır
Cinsiyet	Erkek	52	52
	Kadın	69	71
Gelir Düzeyiniz	1000-	78	82
	1001-2000	25	20
	2001+	16	17
Ailenizin Gelir Düzeyi	1000-	2	11
	1001-2000	29	34
	2001-3000	33	23
	3001-4000	22	25
	4001-5000	10	19
	5000+	25	11
Sınıf	1. sınıf	8	17
	2. sınıf	8	31
	3. sınıf	21	9
	4. sınıf	79	50

Ekonomi / finans eğitimi alan öğrencilerin demografik özelliklerine bakıldığında; örneklem grubu için daha çok kadın eğitim almıştır; ancak cinsiyet olarak bakıldığında erkeklerin yarısı kadınların ise yarısından biraz daha az kısmı finans eğitimi almıştır. Toplam bazda örneklem grubunda kadınlar finans alanında daha eğitilidir. Öğrencilerin gelir düzeyine bakıldığında; finans eğitimi alan öğrencilerin gelir düzeyi çoğunlukla 1000 liranın altındadır. Ailelerinin gelir düzeyine göre ise 2001-3000 lira arası gelire sahip ailelerin öğrencileri finans eğitimi almıştır, finans eğitimi alan öğrencilerin aileleri genellikle asgari ücret ve biraz üstü gelire sahiptir. Sınıf açısından bakıldığında genellikle 4. sınıf öğrencileri ekonomi ve finans eğitimini almıştır.

Finans eğitimi alan öğrencilerin finansal konularda bilgi düzeyini öğrenmek için temel finansal bilgileri araştırılmış ve öğrencilerin temel finansal araçlardan hangileri hakkında bilgi sahibi oldukları ise Tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo 3. Temel Finansal Araçlar Bilgisi

Finansal Araçlar	Gözlem Değeri	Yüzde
Havale	217	9,1
EFT	191	8
Kredi Kartı	229	9,6
Nakit Avans	203	8,6
Ek Hesap	159	6,7
Online İşlemler	212	8,9
Mobil Bankacılık Uygulamaları	207	8,7
Döviz (Euro-Dolar)	170	7,2
Hisse Senedi	120	5,1
Tahvil	91	3,8
Altın	177	7,5
Vadeli / Vadesiz Mevduat	161	6,8
Repo / Ters Repo	64	2,7
Mortgage	56	2,4
BES (Bireysel Emeklilik Sistemi)	117	4,9

Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin finansal araçlardan hangilerini bildikleri incelendiğinde; en çok kredi kartını bildikleri ardından ise sırasıyla havale, online işlemler, mobil bankacılık uygulamaları, nakit avans ve EFT işlemlerini bildikleri görülmektedir. Diğer finansal araçlar konusunda da öğrenciler az veya çok bilgi sahibidir. Ancak genel bakıldığında öğrenciler teknolojinin gelişimiyle birlikte temel bankacılık işlemleri konusunda yeterli bilgiye sahiptir. Diğer finansal araçlar konusunda ise az ya da çok bilgileri vardır. Sahip oldukları bilgileri elde ettikleri kaynaklar Tablo 4’de görülmektedir.

Tablo 4. Bilgi Kaynakları

Bilgi Kaynakları	Gözlem Değeri	Yüzde
Gazete ve dergiler	29	6,3
Ekonomi programları (TV)	83	18
Borsa verileri	80	17,3
Arkadaşların önerileri	25	5,4
Kendi bilgi, beceri ve değerlendirmelerim	82	17,7
İnternet kaynakları	90	19,5
Uzman tavsiyeleri	73	15,8

Örneklem grubundaki öğrencilerin finansal araçlar konusunda internetten bilgi aldıkları görülmektedir. Çağımız gereği gelişen teknoloji okuma alışkanlığını azaltmış ve bu nedenle insanlar mevcut bilgilere ulaşmakta herhangi bir emek sarf etmeden sadece tek bir tıkla erişim sağlayabilmektedir. Dolayısıyla online kaynaklar genellikle bilgi kaynağı olarak tercih edilmektedir. Sonucunda; gazete ve dergiler ile arkadaş önerileri oldukça düşük seviyede tercih edilmiştir. Elde ettikleri bilgilerle hangi finansal araçlara yatırım yaptıkları ise Tablo 5’de gösterilmiştir.

Tablo 5. Yatırım Araçları

Finansal Araçlar	Gözlem Değeri	Yüzde
Döviz	66	23,5
Hisse Senedi	19	6,8
Tahvil	3	1,1
Altın	96	34,2
Vadeli / Vadesiz Mevduat	61	21,7
Kripto Paralar (Bitcoin vb.)	15	5,3
Borsa	18	6,4
Türev Araçlar (Forward, futures, opsiyon ve swap)	3	1,1

Tablo 5'e göre; örneklem grubundaki öğrencilerin en çok yatırım yaptığı finansal araç altındır. Tüm finansal araçlar yatırım amaçlı kullanılmıştır; ancak yatırım yapılan araçların oranı farklıdır. Altın dışında en çok tercih edilen yatırım aracı döviz ve vadeli / vadesiz mevduattır. Bu sonuç, öğrencilerin finansal araçları yatırım amaçlı kullandıklarını göstermektedir. Öğrencilerin elindeki birikimi yatırım dışında nerelerde kullandıkları ise Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. Gider Kalemleri

Harcama Türü	Gözlem Değeri	Yüzde
Ulaşım	81	12,4
Giyim (Tekstil)	150	23
Gıda	149	22,9
Eğlence	88	13,5
Eğitim	80	12,3
Barınma	68	10,4
Sağlık	36	5,5

Tablo 6'ya göre; öğrenciler harcamalarını farklı alanlara yapmaktadır. Bu alanlar içerisinde en çok kullanılanı ise giyim ve gıdadır. Diğer alanların oranı ise düşüktür. Hatta en az harcama yaptıkları gider kalemi ise sağlık alanındadır. Örnekleme oluşturan öğrencilerin ya sosyal güvencelerinden dolayı sağlık alanında az harcama yaptıkları ya da öğrencilerin sağlıklarına yeterince önem vermedikleri ve sağlıklarını düşünmedikleri ortaya çıkmaktadır.

Örneklem grubu hakkında verilen bilgilerle örneklemin özelliği belirlendikten sonra öğrencilerin finansal okuryazarlık bilgisinin düzeyini tespit etmek amacıyla oldukça kolay ve temel finans problemleriyle ilgili 3 soru sorulmuştur. İlk soru: "Bir yatırımcı basit faiz hesabıyla bir bankadaki vadeli mevduat hesabına 1 yıllık dönem için 100.000 TL yatırmıştır. Faiz oranı yıllık %20 olduğuna göre dönem sonunda yatırımcının elde edeceği faiz getirisi kaçtır?" biçimindedir. Bu sorunun yanıtları Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7. Temel Finans Problemi-1

Yanıtlar	Frekans	Yüzde
10.000	19	8,1
20.000	193	82,1
30.000	6	2,6
40.000	6	2,6
50.000	11	4,7

Tablo 7’de ilk finans probleminin yanıtları görülmektedir. Bu sorunun doğru yanıtı 20000 iken öğrencilerin cevapları farklılık göstermektedir. Doğru cevabı veren öğrenci sayısı 193 kişi ile % 82.1’dir. Bu sonuç öğrencilerin çoğunun temel anlamda finansal hesap yapabildiğini gösterse de yaklaşık % 18’lik diğer kısmın ise hem matematiksel anlamda hem de finansal anlamda bilgisinin hiç olmadığını ortaya koymaktadır. Çünkü ilk soru, çok temel basit faiz hesabından oluşmaktadır.

Öğrencilerin düzeyini görebilmek adına sorunun düzeyi biraz daha artırılmış ve ikinci soru: “Yatırım hesabınızda 1000 liranız var. Bankanın size vermiş olduğu faiz oranı aylık %2 ise 1 yıl sonunda yatırım hesabınızda ne kadar paranız olur?” biçimindedir. Bu sorunun yanıtları Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8. Temel Finans Problemi-2

Yanıtlar	Frekans	Yüzde
20	44	18,8
1000	18	7,7
1240	102	43,6
240	70	29,9

İkinci finans probleminin doğru cevabı ise 1240 liradır. Bu soruda zorluk düzeyi biraz artırılmasına rağmen öğrencinin doğru cevap verme oranı % 43.6’ya inmiştir. Yaklaşık % 60 oranında öğrenci grubu soruya yanlış cevap vermiştir. Bu soru bize öğrencilerin finans bilgisinin hatta matematik bilgisinin oldukça düşük olduğunu ortaya koymaktadır. Sorunun düzeyi arttıkça finansal yetersizlikler ortaya çıkmaya başlamaktadır.

Öğrencilerin hem analitik zekasını hem realiteyi hem de hayal gücünü görebilmek adına subjektif bir soru sorulmuştur. Üçüncü soru: “Yakın bir arkadaşınızın eline bugün 10.000 lira, oğlunun ise 3 yıl sonra 100.000 liralık miras geçeceğini kabul edelim. Miras nedeniyle hangisi daha zengindir?” biçimindedir. Bu sorunun yanıtları Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9. Temel Finans Problemi-3

Yanıtlar	Frekans	Yüzde
10.000 lirası olan daha zengindir.	29	12,2
100.000 lirası olan daha zengindir.	21	8,9
Karar verebilmek için 3 yıl boyunca paranın nasıl değerlendirileceği önemlidir.	187	78,9

Tablo 9'daki sorunun doğru cevabı: "karar verebilmek için 3 yıl boyunca paranın nasıl değerlendirileceği önemlidir" seçeneğidir. Bu seçeneği işaretleyen öğrencilerin oranı % 78.9'dur. Üçüncü soru, ikinci soruya göre öğrencinin düzeyini yeniden arttırmıştır. Temel neden ise baskın görünen seçeneğin doğru cevap olmasıdır. Ancak ilk soruda olduğu yine yaklaşık % 20'lik bir öğrenci grubu hemen hemen hiç bilgi sahibi değildir. Bu grubun finansal okuryazarlık kavramıyla ilgili hiçbir bilgisi yoktur.

Analizde finansal okuryazarlık ölçeğini oluşturan sorulara verilen cevaplar incelenmiş ve bu cevaplara göre; öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyinin hangi faktörlerden etkilendiği 2 yönlü Anova testiyle analize tabi tutulmuştur.

Tablo 10. Anova Sonuçları

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	Sig.	Tahmin Edilen Etki Derecesi
Cinsiyet	,060	1	,060	,238	,627	,001
Yaş	,420	3	,140	,551	,648	,009
Medeni durum	,348	1	,348	1,369	,244	,008
Anne eğitimi	,607	4	,152	,597	,665	,013
Baba eğitimi	2,240	4	,560	2,202	,071	,048
Sınıf	,948	3	,316	1,243	,296	,021
Aile geliri	4,577	5	,915	3,599	,004	,093
Kişisel gelir	,087	2	,044	,171	,843	,002
Anne mesleği	1,583	3	,528	2,075	,105	,034
Baba mesleği	1,466	2	,733	2,881	,059	,032
Ekonomi finans bilgisi	,035	1	,035	,139	,709	,001
Kredi kartına sahip olma	,182	1	,182	14,375	,009	,706
Kredi kartı limiti	,409	3	,136	10,742	,008	,843
Kredi kartı asgari tutarını ödeyebilme	,133	1	,133	10,457	,018	,635
Gelir-gider dengesi oluşturma	,118	1	,118	9,265	,023	,607
Finansal okuryazarlık yeterliliği	,236	1	,236	18,598	,005	,756
Finansal okuryazarlık eğitimi	,500	1	,500	39,418	,001	,868
Yatırım yapma	,047	1	,047	3,717	,102	,383
Temel finans bilgisi	11,380	41	,278	21,866	,000	,993
Yatırım yapılan finansal araç tipleri	4,015	19	,211	16,649	,001	,981
Bilgi kaynakları	2,981	19	,157	12,358	,003	,975
Harcama kalemleri	4,132	15	,275	21,699	,001	,982

Tablo 10’da Anova sonuçları görülmekte ve finansal okuryazarlık düzeyinin hangi faktörlerden etkilendiği meydana çıkmaktadır. Sonuçlar incelendiğinde; finansal okuryazarlık düzeyini etkileyen faktörlerin: aile geliri, baba mesleği, kredi kartına sahip olma, kredi kartı limiti, kredi kartının minimum tutarını ödeyebilme, gelir-gider dengesi oluşturabilme, finansal okuryazarlık yeterliliği, finansal okuryazarlık eğitimi, temel finans bilgisi, yatırım yapılan finansal araç tipleri, bilgi kaynakları ve harcama kalemleri olduğu tespit edilmektedir. Bu faktörlerin hepsinin finansal okuryazarlığı etkileme derecesi birbirinden farklıdır. Finansal okuryazarlık düzeyini en az etkileyen değişkenler; % 3,2 ile baba mesleği ardından % 9,3 ile aile geliridir. Finansal okuryazarlık düzeyi üzerinde etkisi en çok olan değişken ise % 99,3 ile temel finans bilgisine sahip olma iken, ardından % 98,2 ile harcama kalemleri, % 98,1 ile yatırım yapılan finansal araç türleri ve % 97,5 ile bilgi kaynaklarıdır.

7. SONUÇ VE ÖNERİLER

Finansal okuryazarlık kavramı son yıllarda ortaya çıkan bir kavram olsa da insanoğlu yüzyıllardır bu kavramı temel düzeyde uygulamaktadır. Her insanın sahip olduğu bir miktar para ve bu paranın belli dönemlerde harcanacağı veya kullanılacağı yerler bulunmaktadır. Kısacası her bireyin kendine özel bir bütçesi vardır. Önemli olan bu bütçeyi ne denli doğru yapabilmesidir. İşte o an finansal okuryazarlık kavramı oldukça önem arz etmektedir. Temel anlamda bir birey bütçesini doğru yapabilir; ancak elinde kalan mevduatı nereye, ne zaman ve hangi alanda değerlendireceği profesyonellik isteyen bir konudur. Bazı işadamları örnek olmak üzere bu konuda riskten kaçınırlar ve yatırım danışmanlarından destek alırlar. Ama herkes başkasından yardım istemek zorunda değildir, onun yerine kendini finansal okuryazarlık alanında geliştirebilmesi ve kendi yatırımlarını kendi yapabilmesi bireylerin eğitim düzeyini de arttırmaktadır. Çünkü finansal okuryazarlığı arttırmanın yolu o alanla ilgili eğitim almaktan geçmektedir. Ancak eğitimin düzeyi çok önemlidir ve profesyoneller tarafından eğitim verilmesi gerekmektedir. Yanlış bir eğitim, riskli ve olumsuz sonuçlar doğuran hatalı kararlara sebep olmaktadır.

Araştırmada Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde eğitim-öğretim gören 250 öğrencinin finansal okuryazarlık düzeylerini etkileyen faktörler ve finansal okuryazarlık düzeyleri tespit edilmiştir. Öğrencilerin finansal araçları tanıdıkları, bu araçları farklı alanlarda kullandıkları ve online kaynaklardan bu araçlarla ilgili bilgi topladıkları görülmektedir. Ancak finans sorularına verilen cevaplar kullanılabilirliği desteklememektedir. Çünkü internetten bilgi alarak yatırım yapan her kişi doğru yatırım yapmamaktadır. Temel finans sorularına verilen cevaplar incelendiğinde ise öğrencilerin oldukça basit olan soruları cevaplayabildikleri; ancak zorluk düzeyi arttıkça seviyelerinin düştükleri görülmektedir. Sonuç olarak; örnekleme temsil eden öğrenci grubunun finansal okuryazarlık düzeyi düşüktür hatta bunun temel nedeninin, matematiksel yetersizlik ile tembelliğe yol açan ve hazır bilgi kullandıran online kaynaklar olduğu ileri sürülmektedir.

Öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyini; aile geliri, baba mesleği, temel finans bilgisi gibi birçok değişkenin etkilediği saptanmıştır. Bu saptama mikro bazda gerçekleşmiş olsa da amaç bunu makro düzeye yaymaktır. Çünkü birçok ülkede yatırım kararı alınırken yanlış ve hatalı kararlar verilmesinin temelinde finansal okuryazarlık konusunda yetersizlik yatmaktadır. Ayrıca finansal okuryazarlığı en çok etkileyen faktör olarak belirlenen temel finans bilgisine sahip olmanın örneklem grubu olarak seçilen öğrencilerdeki yetersizliği sadece bu örneklemeyle sınırlı değildir. Bu çalışmadaki asıl amaç; öğrenci veya başka bir zümreye de ait

olsa temel finans bilgisi kazandırmak için finansal okuryazarlık eğitimi konusunda çalışmalar yapılması teşvik edilmelidir. Eğer bu sorun küçük bir problem olarak algılanırsa, başlangıç düzeyindeki yetersizlik diğer düzeylerdeki kararların oldukça yetersiz, yanlış ve geriye dönülemeyecek düzeyde olumsuz sonuçlar ortaya çıkmasına yol açabilir. Mikro düzeyde belirlenen bu sorunun makro düzeyde de incelenmesi önerilmekte ve aynı sorunun tekrarlanacağı öngörülmektedir.

KAYNAKÇA

Alkaya, A. ve İ. Yağlı (2015), “Finansal Okuryazarlık – Finansal Bilgi, Davranış ve Tutum: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İİBF Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8 (40), 585-599.

Báčová, M., Čonková, M. and Bričova, Z. (2013), “Financial Literacy Of Students In Slovak Republic”, *19-21 September The 7th International Days of Statistics and Economics*. 51-60.

Başaran, B., Budak, G. S. ve Yılmaz, H. (2012), “Kredi Kartlarının Rasyonel Kullanımını Etkileyen Bireysel Faktörler”, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 7(2), 67-93.

Bayram, S. S. (2015), “Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi Davranışları: Anadolu Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Uygulama”, *Uluslararası İşletme ve Yönetim Dergisi*, 2(2), 105-135.

Biçer, E. B. ve Altan, F. (2016), “Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık ile İlgili Tutum ve Davranışlarının Değerlendirilmesi”, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(4), 1501-1517.

Bodie, Z., A. Kane and A. J. Marcus (1998), *Essential of Investments*. New York: McGraw Hill Publishing (3rd Edition).

Ceylan, A. ve T. Korkmaz (1995), *Borsada Uygulamalı Portföy Yönetimi*. Bursa: Ekin Yayınevi.

Chen, H. and Volpe, R. P. (2002), “Gender Differences in Personal Financial Literacy Among College Students”, *Financial Services Review*, 11, 289-307.

Connolly, K. B. (1997), *Buying and Selling Volatility*. England: John Wiley & Sons Publishing.

Çam, A. V. ve Barut, A. (2015), “Finansal Okuryazarlık Düzeyi ve Davranışları: Gümüşhane Üniversitesi Ön lisans Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma”, *Küresel İktisat ve İşletme Çalışmaları Dergisi*, 4(7), 63-72.

Danes, S. M. and Haberman, H. R. (2007), “Teen Financial Knowledge, Self- Efficiency, and Behavior: A Gendered View”, *Journal of Financial Counseling and Planning*, 18(2), 48-60.

Godfrey, N. (2006), “Making Our Students Smart about Money”, *Education Digest*, 71(7), 21- 26.

Gutter, M. S., Hayhoe, C. R., De Vaney, S. A., Kim, J., Bowen, C. F., Cheang, M. et al. (2012), “Exploring the Relationship of Economic, Sociological, and Psychological Factors to the Savings Behavior of Low-Moderate-Income Households”, *Family and Consumer Science Research Journal*. 41(1), 86-101.

Güneş, H. ve B. Saltoğlu (1998), *İMKB Getiri Volatilitésinin Makroekonomik Konjonktür Bağlamında İrdelenmesi*. İstanbul: İMKB Yayınları.

Harrington, D. (1987), *Modern Portfolio Theory*. Pearson Publishing.

- Huston, S. J. (2010), “Measuring Financial Literacy”, *Journal of Consumer Affairs*, 44 (2), 296-316.
- Kaya, F. (2009), Kredi Kartları 5464 Sayılı Banka ve Kredi Kartları Kanunu İlaveli. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Kılıç, Y., Ata, H. A. ve Seyrek, İ. H. (2015), “Finansal Okuryazarlık: Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 66(Nisan), 129-150.
- Kim, M., S. Choi and J. Lee (2017), “Economic System And Financial Literacy: Evidence From North Korean Refugees”, *Emerging Markets Finance & Trade*, 53 (11), 2505-2527.
- Klinsky, P. and Chroma, D. (2009), *Financni gramotnost-ulohy a metodika*. Prag, Czech: Narodni. Aktaran: Tomaskova, H. Mohelska, H. & Nemcova, Z. (2011), *Issues of Financial Literacy Education. Procedia Social and Behavioral Sciences* 28.
- Lewellen, W. G., R. C. Lease, and G. G. Schlarbaum (1977), “Patterns of Investment Strategy and Behaviour Among Individual Investors”, *Journal of Business*, 50 (3), 293-333.
- Lusardi, A. and Mitchell, O. (2014), “The Economic Importance of Financial Literacy: Theory and Evidence”, *Journal of Economic Literature*, 52(1), 5-44.
- Lusardi, A. and Mitchell, S. O. (2009), “How Ordinary Consumers Make Complex Economic Decisions: Financial Literacy and Retirement Readiness”, *NBER Working Paper Series*, Working Paper 15350.
- Lusardi, A., Mitchell, O. S. and Curto, V. (2011), “Financial Literacy Around The World: An Overview”, *Journal of Pension Economics and Finance*, 10(4), 497-508.
- Mahdzan, N. S. and S. Tabiani (2013), “The Impact Of Financial Literacy On Individual Saving: An Exploratory Study in The Malaysian Context”, *Transformations in Business and Economics*, 12 (1), 41-55.
- Mandell, L. (2006), *Financial Literacy: If It’s so important, Why isn’t it improving*. Indiana State University: Networks Financial Institute.
- Mason, C. L. J. and Wilson, R. M. S. (2000), *Conceptualising Financial Literacy*. Loughborough University Business School.
- Nofsinger, J. R. (2005), *The Psychology of Investing*. New Jersey: Pearson Prentice Hall. (2nd Edition).
- OECD, (2005), *Improving Financial Literacy Analysis of Issues and Policies*. OECD Publishing.
- Penman, S. (1987), “The Distribution of Earnings News Over Time And Seasonalities Aggregate Stock Returns”, *Journal of Economics*, 18 (2), 199-228.
- Remund, D. L. (2010), “Financial Literacy Explicated: The Case for a Clearer Definition in an Increasingly Complex Economy”, *The Journal of Consumer Affairs*, 44(2), 276-295.

Sarıgöl, H. (2014), "A Survey of Financial Literacy Among University Students", *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 64(Ekim), 207-224.

Sarıgöl, H. (2015), "Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranış Ölçeği: Geliştirme, Geçerlik ve Güvenirlik", *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 13(1), 200-218.

Solomon, G. E., T. Nhete and B. M. Sithole (2018), "The Case For The Need For Personal Financial Literacy Education in Botswana Secondary Schools", *SAGE Open*, 8 (1), 1-9.

Şahin, M. ve S. Barış (2017), "Finansal Okuryazarlık ve Tasarruf Davranışları: Kamu Çalışanları Üzerine Bir İnceleme", *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7 (2), 77-103.

Taft, M. K., Hosein, Z., Mehrizi, S. M. T. and Roshan, A. (2013), "The Relation between Financial Literacy, Financial Wellbeing and Financial Concerns", *International Journal of Business and Management*, 8(11), 63-75.

Taylor, S. M. and Wagland, S. (2013), "The Solution to the Financial Literacy Problem: What is the Answer?", *Australasian Accounting Business and Finance Journal*, 7(3), 69-90.

Willis, L. E. (2008), Evidence and Ideology in Assessing the Effectiveness of Financial Literacy Education. University of Pennsylvania Law School.

Wyckoff, P. (1969), *The Psychology of Stock Market Timing*. Prentice Hall Publishing.